

Danijel Defo

Politička istorija Đavola

*Antička i savremena,
u dva dela*

Preveo

MILAN MILETIĆ

BUK & FAL

SADRŽAJ

Predgovor drugom izdanju	11
--------------------------------	----

PRVI DEO

Poglavlje I.	Kao uvod u ceo rad	13
Poglavlje II.	O reči Đavo, kao podesnom nazivu za Đavola i bilo ko- ga od njegove vojske, anđela itd., ili sve njih	27
Poglavlje III.	O poreklu Đavola, ko je on, šta je bio pre isterivanja s Neba, i u kom se obliku nalazi od vremena stvaranja čoveka	38
Poglavlje IV.	O imenu Đavo, njegovom poreklu i prirodi njegovih prilika otkako je prozvan tim imenom	42
Poglavlje V.	O položaju koji je Satana zauzimao na Nebu pre pada; o prirodi i poreklu njegovog prestupa, i o nekim zabludama gospodina Milтона u vezi s tim	63
Poglavlje VI.	Šta je postalo od Đavola i njegove vojske palih duhova posle isterivanja s Neba, i o njegovom tumananju do Postanja; uz još nešto besmislica gospodina Milтона na tu temu	73
Poglavlje VII.	O brojnosti Satanine vojske; kako je saznao za novostvorene svetove koji ovog časa postoje, i kako je po tom otkriću saznao da ih naseljava ljudski rod	80
Poglavlje VIII.	O Đavolovoj snazi u vreme postanka ovog sveta; da li je još narasla od tog vremena i kakve je promene i lukavstva bio primoran da preduzme kako bi sproveo svoje namere u vezi s ljudskim rodom	87
Poglavlje IX.	O Sataninom uspehu u osvajanju vlasti nad ljudskim rodom, od pada Eve do Potopa	100
Poglavlje X.	O Đavolovom drugom kraljevstvu, i o tome kako se uzdigao u obnovljenom svetu odnevši pobjedu nad Nojem i njegovim rodom	115

Poglavlje XI. O Božjem prizivu Crkvi iz magle izopačenog sveta, i o Sataninim novim merama protiv toga: o tome kako je odmah prešao u napad i kako je u tome imao uspeha	138
--	-----

DRUGI DEO

Poglavlje I.	Uvod	165
Poglavlje II.	O Paklu, onako kako nam je dočaran, i o tome kako Đavola treba razumeti, budući da se lično nalazi u Paklu, dok ga istovremeno zatičemo kako se slobodno kreće svetom	176
Poglavlje III.	O načinu na koji Satana postupa i obavlja svoje poslove na ovom svetu, a naročito o njegovim uobičajenim poslovima u mraku, posedanjem i unošenjem smutnje . . .	184
Poglavlje IV.	O Sataninim zastupnicima, to jest, o misionarima, o njihovom uticaju na duh ljudi u njegovo ime	193
Poglavlje V.	O Đavolovoj vladavini u paganskoj hijerarhiji uz pomoć predskazanja, gledanja u utrobu, proročanstava i sličnih paklenih privida; i o tome kako je to konačno ukinuto uvođenjem istinske religije	207
Poglavlje VI.	O neobičnom izgledu Đavola, a naročito o rascepljenim kopitima	223
Poglavlje VII.	O tome šta je opasnije po svet, Đavo bez rascepljenih kopita, ili rascepljena kopita bez Đavola?	237
Poglavlje VIII.	O rascepljenim kopitima bez Đavola, naime, o vešticama koje se pogađaju s Đavolom, a naročito o prodaji duše Đavolu	264
Poglavlje IX.	O posrednicima kojima se Đavo služi, naime, o vešticama, čarobnjacima, demonima, onima koji prizivaju duhove, mađioničarima, gatarima, astrolozima, tumačima snova, vračarama; i pre svega, naročito o njegovim savremenim državnim savetnicima koje nazivaju mudracima i bezumnicima	282
Poglavlje X.	O različitim metodima kojima se Đavo služi u opštenju s ljudskim rodom	292
Poglavlje XII.	O proricanju, čaranju, crnoj nauci, vraćanju i posvećenima koji upražnjavaju obožavanje Đavola i u kojoj je meri Đavo zainteresovan za njih ili nije	312
Zaključak.	O Đavolovom poslednjem pogledu na slobodu, i kakav bi mogao da mu bude kraj; kao i o tome šta bi trebalo da razumemo o njegovim večnim mukama	333

PRVI DEO

Obuhvata stanje Đavolovih prika, i mnoštvo obrta u njegovim poslovima; od isterivanja s Neba do stvaranja čoveka; uz napomene o nekoliko zabluda u vezi s razlogom i načinom na koji je pao.

Takođe, obuhvata njegove poslove s čovekom od Adama do prve klice hrišćanske vere.

DRUGI DEO

Obuhvata njegovo donekle nepoznato ponašanje, sve do današnjeg vremena: njegovu vlast, njegovu pojavu, njegov način rada i sredstva kojima se služi.

Onako opak, Đavo je možda zloupotrebljen,
Lažno okrivljen i bez razloga optužen,
Kad su ljudi, neradi da sami snose krivicu,
Na njega prebacili prestupe koji su upravo njihovi.

PRVI DEO

POGLAVLJE I

Kao uvod u ceo rad

Ne sumnjam u to da će naslov ove knjige isprva nasmejati neke od mojih prijatelja, ljubitelja pisane reči; potom će, možda, oni zastati, kao što zastaju pred molitvom veštice, i neko vreme razmišljati o tome da li da zavire u nju ili ne, da ne bi, u stvari, prizvali Đavola čitajući priču o njemu.

Deca i starice ispredali su tolike jezive stvari o *Đavolu*, i u svojim glavama uobličili predstave o njemu, tako strašne i čudovišne, da bi se od njih poplašio i sam Đavo, kad bi naišao na sebe u mraku, zaogrnut u nekolicinu prilika koje je mašta sazдалa u glavama ljudi; a što se tih prilika tiče, nipošto nisam u stanju da zamislim da bi ih Đavo poplašio makar i upola toliko kao kad bi naišli na njega, licem u lice.

Stoga, mora da je poduhvat bez premca zabeležiti istinitu priču o ovom Tiraninu koji vlada u vazduhu, Bogu ovog sveta, ovom užasu i odvratnosti ljudskog roda, koga nazivamo Đavo; ali i pokazati šta on jeste i šta nije, gde je i gde nije, kad ga ima u nama, a kad ga nema; jer i ne sumnjam da se Đavo, uistinu i *bona fide*, nalazi u mnoštvu naših čestitih, slaboumnih prijatelja, a da oni o toj stvari ne znaju ništa.

A ni zadatak nije tako težak, kao što neki uobražavaju. Do *Istorije Đavola* nije tako teško dopreti, kao što izgleda. O njegovom poreklu i prvobitnom usponu njegove porodice postoji zapis, a što se tiče njegovog ponašanja, on je zaista delao u mra-

ku, što je stvar koju primećujemo kod mnogih stvari; međutim, uopšte, onako prepreden, bio je dovoljno bezuman da sam sebe razotkrije u nekim od svojih najvažnijih poslova, i uopšte se nije pokazao kao mudar. Naš stari poznanik Makijaveli nadmašio ga je u mnogim stvarima, i kako ova knjiga odmiče imaću priliku da izvestim o nekolicini sinova Adamovih, i o nekoliko njihovih društava, koji su natociljali Đavola, ama, koji su zgrešili grđe od Đavola, i ako smem da kažem, pretekli ga za dva koplja.

Možda se u sastavljanju ove povesti, budući da sam sklon tome da se povoljno izrazim o Satani, od mene očekuje da budem pravedan prema njemu i da priču o njemu sastavim nepristrasno, ali i da se na izvestan način pomučim i predložim vam kakve je on vere. Čak ni taj deo ne bi ispao naročito podrugljiv, kao što bi vam se na prvi pogled učinilo; jer Satana ima u sebi nešto od vere, u to vas uveravam; i nije on tako beskoristan Đavo, kao što bi neko mogao da pretpostavi. I pored svog poštovanja prema braći, ne mogu da ga ubrojim u sveštenstvo, a ni da ga računam u posebno nadarenog brata, a ipak ne mogu da poreknem da on često drži propovedi i, ako njegovi slušaoci od toga nemaju koristi, krivica je umnogome do njih, jer to seže van njegovog plana.

Uistinu, pričalo se da je izvršavao naređenja, i da mu je izvesni papa, čuven po tome što je bio njegov neobično veliki miljenik, poverio ustoličavanje i uvođenje; međutim, budući da o ovome nema pisanog traga i da stoga nemamo autentični dokument za ovu tvrdnju, ne bih da tvrdim da je ovo istina, budući da ne želim da klevećem Đavola.

Takođe, pričalo se, a sklon sam da u to verujem, da je bio veoma blizak sa svetim ocem, papom Silvestrom II, dok ga neki optužuju da je u izvesnoj neobičnoj prilici preuzeo ulogu pape Hildebranda i da je lično zaseo u apostolsku stolicu, pred celom kongregacijom; o tome nešto kasnije. Međutim, budući da u celom Platininom životopisu papa, ne nailazim na papu po imenu *Diabolo* spreman sam da preko toga pređem.

Ali da pređemo na stvar, i to, priznajem, na jednu lepu stvar; naime, koje je vere Đavo; moj odgovor, istina, biće uopšten, premda ne do kraja dvosmislen, jer volim da se izražavam uverljivo i da se oslanjam na nesumnjiva svedočanstva.

1. *On je vernik.* I ako to kažemo, ispostaviće se da je čak i Đavo veći vernik nego što bi nekima od naših slavnih ljudi danas to moglo da se natovari, tako da se nadam da moj Milostivi gospodar — i Njegova milost — od — i neki iz gornjeg staleža kluba crvenih mundira, neće nositi kaput, koliko god da im pristaje, to jest, neće osporavati satiru kad ukazuje na njih, jer, ona i ide uz njih: rečju, kakva god da su Njihova milostiva gospoda, uveravam ih da Đavo nije nevernik.

2. *On se plaši Boga.* U crkvenoj istoriji imamo takvo obilje dokaza za ovo, da kad se u ovom trenutku, zajedno s nekolicinom drugih, ne bih obraćao neverničkoj vrsti gospode, kod koje ove daleke stvari koje nazivamo *Svetim pismom* nisu dozvoljene kao dokaz, mogao bih da kažem da je to dokazano na zadovoljavajući način; premda ne sumnjam da će se, kako knjiga odmiče, pokazati da se Đavo zaista plaši Boga, i da se u izvesnom smislu oduvek plašio Svetog Franje i Svetog Danstena; i ako je neophodno da se dokaže, što preuzimam na sebe, prepušću svakome da proceni za sebe: ko je veći hrišćanin, Đavo koji veruje i drhti, ili naš plemić od — koji ne veruje ni u Boga ni u Đavola.

Pošto smo tako Đavola smestili u tor, zasad ću ga ostaviti među vama; ne u drugu svrhu nego da bih mogao da po redu ispitam ko polaže najviše prava na njegovo bratstvo, papisti ili protestanti; a među ovim drugima luteranci ili kalvinisti; i, da, pošto na taj način ispitam nekoliko denominacija, proverim koja u sebi ima manje Đavola, a koja više; i nema li, manje ili više, Đavo stolicu u svakoj sinagogi, i klupu u svakoj crkvi, mesto za svakom propovedaonicom, i glas u svakom sinodu: od jevrejskog sinedriona, do naših poznanika u krčmi Bik i Njuška, od najvećih do najmanjih.

Uveravam vas da u ovaj deo mog izlaganja uveliko spada i to da pružim izveštaj, ili u najmanju ruku ogled u tom pravcu,

o udelu koji Đavo ima u širenju religije po svetu; a naročito u vezi s podelama i potpodelama unutar religije; možda i da ga upotpunim i obogatim; ali i da pokažem koliki je ili koliko je sebe učinio misionarem slavnog klana *de propaganda fide*; istina, zatičemo ga do guše u poslu u svakom kutku sveta *ad propagandum errorem*: ali to možda zahteva posebnu istoriju.

Što se širenja vere tiče, na prvi pogled, tu stvar je nešto teže natovariti Đavolu, to jest, ako je shvatimo doslovno ili kao nešto skaredno; ali ako stvar shvatimo onako kako Škoti zahtevaju da se položi zakletva vernosti, *to jest*, uz objašnjenje, jasno je da je Satana veoma često imao udeo u toj stvari, ako ne baš i naum da širi hrišćansku veru. Evo primera.

Mislim da se neću ogrešiti o Đavola ako kažem je zamočio prste u minuli sveti rat, kako su ga neuko i oduševljeno nazivali; da je podbunio hrišćanske vladare i zaludeo evropske sile da pođu protiv Turaka i Saracena, i zarate s tim nedužnim svetom na više od hiljadu milja razdaljine, samo zbog toga što su ušli u Božji izabrani grad, kad ga je ovaj zaboravio; potom zbog toga što mu je Đavo upao u zemlju pošto ju je prethodno proglasio zajedničkom i širom je otvorio za sledećeg pridošlicu; ispraznio narodima riznice, ukrcao im kraljeve i vojsku (čujete li to!) u brodove i otpremio ih u rat na više od hiljadu milja razdaljine, puneći im glave onim verskim ludilom, koje u današnje dane nazivaju svetim zilotizmom, ne bi li povratili *terra sancta*, grobove Hrista i svetitelja, i kako pogrešno kažu, *sveti grad*, premda prava religija kaže da je to bio prokleti grad, za koji nije vredelo proliti ni kap krvi.

Ova religijska prevara svakako potiče od Satane, koji ih je kao pravi Đavo, vešto ih uvukavši u rat, ostavio na cedilu kad su tamo stigli i suočili se sa Saracenima, potom podigao besmrtnog Saladina protiv njih i tako spretno vukao konce da je tamo, kao trofej svoje paklene politike, posejao kosti sto trideset ili sto četrdeset hiljada hrišćana; a kad je hrišćanski svet gotovo sto godina tapkao *a la santa terra*, ili po engleskom, *saunt' ring*, palo mu je na pamet nešto drugo, ne tako bezumno, ali deset puta pogubnije od onog prethodnog, *naime*, da hrišćanske krsta-

še okrene jedne protiv drugih; i kao što *Hudibras* kaže na jednom mestu

„Naveo ih da se kao ludi ili pijani
Tuku za gospu veru kao za samokres.“

O ovome imate potpuno izveštaj u istoriji papskih dekreta protiv grofa od Tuluza, valdežana i albižana, zajedno s krstaškim pohodima i pokoljem koji je potom usledio, u čemu je, da Đavolovoj politici damo donekle za pravo, ostvario uspeh kakav se samo poželeti može; ziloti tog vremena do tančina su sproveli njegova paklena naređenja i, posle propasti nebrojnog mnoštva ljudi čija je krv natopila zemlju za procvat katoličke vere, po tim zemljama posejali veru u svoj slavi i trijumfu, i to na krajnje osoben način i na opšte zadovoljstvo Satane.

Mogao bih, za kraj ovog dela priče o njemu, da vam naveđem pojedinosti njegovog napretka u ovim prvim koracima zbližavanja s Rimom; i da priključim dugačak spisak pokolja, ratova i pohoda u ime religije, o kojima je imao čast da posvedoči iz prve ruke; kao što su Bartolomejska noć, Flamanski rat pod vojvodom od Albe, Smitfildove vatre o prazniku Bogorodice u Engleskoj, pokolji u Irskoj; od kojih svi bez ostatka mogu da nas uvere u to da Đavo nije sedeo skrštenih ruku; ali budući da ću se još baviti ovim, dovoljno je to da ove stvari, u ovom opštem delu, pomenem samo zbirno; kažem, i to je dovoljno kao dokaz da je Đavo, kao i svako, uveliko vodio računa o stavu koji izvesni ljudi zauzimaju povodom širenja hrišćanske vere u svetu.

Neki su prenatragli, i gotovo zlonamerno, optužili Đavola za velike pobeđe njegovih prijatelja Španaca u Americi, a osvajanje Meksika i Perua rado bi mu računali u zasluge.

Međutim, ja u tome uopšte ne mogu da im se pridružim, to moram da kažem, budući da verujem da je u toj stvari Đavo potpuno nevin; a razlog tome je to što Satana nikad nije bio tako bezuman da svoje vreme, ili svoju pamet, traći na prebacivanje svojih saveznika preko mora ne bi li porobili narode koji su takoreći njegovi; to bi bilo isto što i Satana protiv Belzebuba, to

ZAKLJUČAK

O Đavolovom poslednjem pogledu na slobodu, i kakav bi mogao da mu bude kraj; kao i o tome šta bi trebalo da razumemo o njegovim večnim mukama

Budući da je Đavo knez koji vlada u vetru, njegovo carstvo je smrtno, i mora da ima svoj kraj; a budući da se on zove i Bog ovog sveta, to jest, veliki uzurpator časti i poštenja koje ljudski rod ima pravo da odaje svom Stvoritelju, onda i njegova uzurpacija, uostalom kao i svet, mora da ima kraj. Satana se naziva Bogom ovog sveta, budući da mu se ljudi previše klanjaju i podaju, a ipak on nije vladar ovog sveta; stoga su čast i obožavanje koje kamči od sveta takođe uzurpacija; a i tome će doći kraj, zbog toga što će i svetu doći kraj; a celo čovečanstvo, onako kako je imalo svoj početak u vremenu, isto tako mora da istekne i da nestane pre kraja vremena.

Stoga i Đavolovo carstvo mora da istekne i okonča se, a budući da su Đavo i cela njegova vojska Đavola besmrtni serafimi, onda ni duhovi koji nisu otelovljeni ne mogu da umru, nego nastavljaju da žive, i stoga je pitanje pred nama sledeće: šta će se dogoditi s njim? Kakav će biti njegov položaj? Da li će lutati, i u kom stanju će opstati u toj večnosti u kojoj će i dalje postojati?

Nadam se da mi niko neće mnogo zameriti u vezi s onim što sam rekao o duhovima – koji su svi do jednog plamen, a vatra ih ne obuzima – ako pretpostavimo da ne postoji mesto za kažnjavanje Đavola, kao ni bilo kakva vrsta kazne koja može da im naudi; isto važi i za naše duhove kad se preobrazu u vatru.

Mora da mi se dozvoli da tu govorim o onoj materijalnoj vatri, kojom su nam, kao po nekoj alegoriji, u *Svetom pismu* i tekstovima učenih komentatora, dočarani svi užasi večnog stanja i kojom je predstavljen bol; možda ja ovo ne shvatam kao što ga shvataju oni, i stoga sam rekao: Kad svi budemo plamen (to jest svi budemo duhovi), svi ćemo vatru (to jest vatru poput ove) prezirati. I ja mislim da to tako treba razumeti.

Odatle ne sledi, a ja to i ne nagoveštavam, a kamoli da smatram da beskrajna Sila nije sposobna da uobličí nešto (premda nama ovde nezamislivo) što će Đavolu, prognanom serafimu i duhu biti mučno i nepodnošljivo, premda uzvišeno, neotelovljeno i razređeno u plamenu, kao što bi Vatra bila za druga tela. Mislim da sam u ovoj stvari pravoveran i da ovako sročnim rečima protivnicima ne ostavljam ni najmanju mogućnost da me optuže za bogohuljenje ili to da se pozivam na njihovo skrnavljenje.

Bilo bi krajnje bezbožno kazati da – dok je Đavo gomilao i uvećavao krivicu od postanka čoveka, napredovao u mržnji prema Bogu i ustajao protiv njega, i na sve moguće načine nastojao da ga svrgne s prestola i ukloni vlast Božiju – Nebo nije pripremilo ili nije bilo kadro da pripremi pravednu kaznu za njega i da se neće sve završiti potpunom pobedom Boga nad Paklom i otvorenom osudom Satane. Nebo ne bi moglo da bude pravedno prema sopstvenoj slavi, ako se ovom buntovniku ne osveti za svu neprevaziđenu podmuklost u njegovom savremenom, ali i antičkom položaju; zbog krvi tolikih miliona njegovih vernih podanika i svetaca koje je uništio i, ako ništa drugo, onda mi ovo izgleda kao nesumnjiv dokaz za tu stvar; ali ovo, priznajem, ne pripada istoriji Satane i stoga sam to ostavio za ovo mesto i takođe ću u ovome biti kratak.

To da njegove prilike treba da održavaju čin kazne i to u mukama, Đavo je priznao od svoje volje, a njegovo obraćanje našem blagoslovenom Gospodu kad ga proteruje iz mahnitog čoveka koji živi među grobovima, upravo to i dokazuje: *Zar si došao amo prije vremena da mučiš nas?* (Matej, 8:29), jer tu Đavo priznaje četiri stvari, a tri su mi upravo od koristi za trenutnu

stvar, i ako nećete da verujete reči Božjoj, nadam se da ćete verovati Đavoljoj, naročito kad je to njegovo iskreno priznanje.

1. On priznaje da je Hristos sin Božji (to usput) ali ne zahvaljujući njemu, jer to Đavo ne želi da prizna.

2. On priznaje da je podložen mukama.

3. On priznaje da je Hristos kadar da ga baci na muke.

4. On priznaje da je određeno vreme kad će biti bačen na muke.

U pogledu toga kako, na koji način i kojim sredstvima će Đavo biti bačen na muke, smatram da je za nas bespredmetno jer je to nemoguće saznati, i budući da ovog časa nisam sklon tome da vam punim glave nepouzdanim i nesavršenim nagađanjima, ovo pitanje ostavljam kako sam ga i zatekao.

Za nas je dovoljno to što su ove Đavolove muke predstavljene vatrom, budući da naše ograničene misli nisu u stanju da zamisle strašnije muke; stoga, zaključujem da će Đavo na kraju dobiti kaznu u skladu sa sopstvenom prirodom duha, i isto ona-ko strašnu kao što bi to za nas bio plamen vatre.

Pošto sam tako izložio sopstveno uverenje u pogledu ovog, i to tako da možete da vidite da zvuči razumno, stvar stoji ovako.

Satana je, pošto mu je dopušteno da na ovom svetu igra svoju igru, svoje vreme iskoristio do savršenstva; ni u jednoj prilici nije propustio da ispolji svoju mržnju, gnev i pakost na račun onog ko ga je pobedio i ko mu je neprijatelj, naime, na račun svog Stvoritelja; nije propustio, tek iz zavisti i gordosti, da ljudski rod progoni svom mogućom zlobom, samo kako bi ga lišio čestitosti i blagodati zbog kojih je stvoren, to jest da Đavola i njegove anđele nasledi u predelu Slave odakle je proteran.

Ta mržnja prema Bogu i zavist prema čoveku, pošto su se na mnoštvo načina ispoljile u dugom vremenu od postanja, neminovno su doprinele ogromnom uvećanju njegove krivice; i budući da je Bog pravedni sudija, neminovno je da se okončanju strašnom kaznom, shodno njegovom prestupu i saobrazno njegovoj prirodi.

Neki su ukazivali na to da će tek doći vreme kad će Đavo ispoljiti još gneva i proizvesti nevolja više nego što mu je bilo dozvoljeno; da li će raskinuti lanac ili će sve vreme biti slobodan, nisu u stanju da kažu, a nisam ni ja. I to je srećna okolnost po moju knjigu, jer čak ni ova stvar ne pripada priči o njemu. Ako ljudski rod o tome bude sastavio bilo kakav izveštaj, to će svakako biti kasnije, jer nije moja stvar da predskazujem šta će Đavo uraditi, nego da izložim šta je uradio.

I tako sam, dobri ljudi, priču o Đavolu propratio do našeg vremena; takoreći, prizvao sam ga i postavio ga ispred vas, kako biste se upoznali i osmotrili ga.

Ako oni prepredeniji među vama misle da su ovog časa kadri da ga otpuste i tako vam ga uklone s vidika, da se više ne mučite njime, bilo ovde, bilo negde drugde, nek ide svojim poslom; vi znate da budućnost ne pripada istoričaru, stoga ga ostavljam među vama, nadajući se da ćete za vreme koje nailazi moći da sastavite izveštaj ništa slabiji od onog koji sam ja sastavio o vremenima iza nas.

